

ОБУЧЕНИЕ И ПОДГОТОВКА НА НАСЕЛЕНИЕТО ПРИ ПРИРОДНИ БЕДСТВИЯ

ПРИ ЗЕМЕТРЕСЕНИЕ

Основни правила, които могат да помогнат на гражданите в случай на сеизмичен тряс

ЗЕМЕТРЕСЕНИЕТО е природно бедствие, което не може да бъде предсказано. Неговата продължителност не е голяма, но последствията са тежки. На територията на нашата страна най-опасните сеизмични зони с възможен максимален магнитуд 7.0, са Кресненската, Пловдивската, Софийската, Горнооряховската и Шабленската. За недопускането на човешки жертви и тежки материални загуби, държавните органи предприемат мерки свързани с антисеизмичното строителство, спазване на строителните норми, създаване на готовност за адекватно реагиране и за ликвидиране на последиците. Не трябва обаче да забравяме, че правилното поведение на всеки от нас може да бъде животоспасяващо. МВР и Националният институт по геофизика, геодезия и география - БАН предоставят полезна информация на гражданите за превантивни действия в случай на сеизмичен тряс.

ДЕЙСТВИЯ ПРИ СЕИЗМИЧНО СПОКОЕН ПЕРИОД

- Вкъщи трябва да имате, поставени на удобно място фенерче, чанта за документи и особено ценни вещи, аптечка с необходимите ви лекарства, топли дрехи, резерв от храна и вода. [Вземете „Раница за бедствия“](#).
- Закрепете здраво мебелите вкъщи и не поставяйте тежки, лесно падащи предмети на високи места.
- Съхранявайте пожароопасните вещества и отрови в плътно затворени съдове.
- Оставете свободен входа на жилището и не го задръствайте с предмети.
- Помислете и определете в жилището си най-безопасното място. Имайте предвид, че при земетресение най-опасни са балконите, външните стени, стълбищата и асансьорите.
- Подгответе семеен план за действие.
- Определете лице за връзка между членовете на семейството, което е извън вашия регион.

ДЕЙСТВИЯ ПРИ УСЕЩАНЕ НА ПЪРВИЯ ТРУС

- Не трябва да напускате сградата, в която се намирате. Направете го само ако прецените, че можете да излезете на открито за около 10 секунди.
- Заемете най-безопасното място в сградата – под рамката на вратата /в зависимост от типа на строителната конструкция/, близо до вътрешна /носеща/ стена, колона, под стабилна маса или легло.
- След първите вибрации люлеенето ще се засилва, запазете самообладание и не хуквайте към асансьорите и стълбите.
- Ако трясът ви завари зад волана, спрете на открито безопасно място и изчакайте.
- В обществения транспорт е по-добре да изчакате края на труса в превозното средство.
- Ако сте на улицата, застанете далеч от сгради и далекопроводи.

ДЕЙСТВИЯ СЛЕД ПРЕМИНАВАНЕ НА ПЪРВИЯ ТРУС

- Изключете електричеството, газта и водата.
- Вземете подготвения багаж и бързо напуснете сградата.
- Слезте по стълбите, не ползвайте асансьор.
- Осигурете предимство на майките с деца и на възрастните хора.
- След като излезете от сградата, отдалечете се на открито място, най-малко на разстояние равно на

височината на най-близката постройка.

-Не заставайте под далекопроводи, електрически, трамвайни и тролейбусни мрежи.

-Окажете първа помощ, ако около вас има пострадали.

-Обозначете местата, на които има затрупани хора. Помогнете, ако това е възможно.

-Следете информацията, които ще се излъчват по средствата за масова информация и по местните радиостанции. Изпълнявайте указанията на органите на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” – МВР, полицията и други компетентни органи.

-Спазвайте обществения ред.

ДЕЙСТВИЯ СЛЕД ЗЕМЕТРЕСЕНИЕТО

-Изчакайте излъчването на информация за затихване на земните трусове и отминалата опасност.

-Можете да влезете в жилището си само след основен оглед на сградата и проверка, направена от компетентните органи.

-Не претоварвайте телефонните линии с ненужни телефонни разговори, кратко съобщете на близките си, че сте живи и здрави.

-Спазвайте висока лична хигиена и не пийте вода от непроверени източници. След земетресение има опасност от възникване на епидемии.

-По време на бедствия нараства престъпността, бъдете внимателни, пазете имуществото си и сигнализирайте при констатиране на нередности.

ПРИ НАВОДНЕНИЕ

Правила за поведение и действие при наводнение

НАВОДНЕНИЕТО е природно бедствие, при което временно се залива земна местност или територия с огромно количество вода, вследствие на повишаването на нивото на водните басейни и речните корита. Причините за повишаването на нивото на тези водни басейни могат да бъдат различни - интензивни валежи или снеготопене, скъсване на язовирна стена, разрушаване на диги, високи вълни или човешка дейност.

Наводненията могат да нанесат значителни щети в населени места, на сгради, коли, мостове, пътища и транспортна инфраструктура,

При наводнения може да бъде застрашени, вашия живот или имуществото Ви.

При опасност от наводнение ще бъдете известени, чрез изградените системи за ранно предупреждение и оповестяване, други определени сигнали за населеното място или средствата за масово осведомяване.

Следете съобщенията по радиото, телевизията, местни радиовъзли и изпълнявайте конкретните указания, съобразно създадената ситуация.

Спазвайте указанията и реда установен от органите на изпълнителната и местна власт и спасителните екипи.

- **КАКВО ТРЯБВА ДА ЗНАЕМ ПРЕДВАРИТЕЛНО**

Осведомете се за риска от наводнения за населеното място, в което живеете или работите. Потърсете информация от общината или кметството за районите, които е възможно да бъдат залети. Информирайте се за най-близкото безопасно място, най-късия и безопасен маршрут, по който трябва да се евакуирате.

Ако вашето жилище, селскостопанска сграда или друг имот се намират в непосредствена близост до река и попадат в заливната ѝ зона, следете прогнозата за времето или нивото и, особено в периоди на обилни валежи или интензивно снеготопене.

Предварително планирайте действия на семейството Ви при наводнение. Уточнете място за среща на членовете на семейството Ви, при роднини или приятели извън района на наводнението и уточнете начина за комуникация по между си.

Проиграйте евакуацията със семейството от домът Ви и с колегите от работното си място. Участвайте в организирани тренировки в населеното място или по местоработата.

Поддържайте винаги зареден мобилния си телефон.

Подгответе си предварително и поддържайте „раница за бедствия“ с най-важните за оцеляване материали и средства, поставена на удобно, познато на семейството място.

- КАК ДА ДЕЙСТВАМЕ ПРИ РЕАЛНА ОПАСНОСТ ОТ НАВОДНЕНИЕ

При възникване на опасност за /или наводнение, незабавно позвънете на тел. 112. Съобщете: вашето име; отчетливо и ясно кажете какъв е проблемът (наводнение, залети площи и др.), има ли пострадали или застрашени хора. Посочете адреса (град, населено място, квартал, улица, №, близка пряка) и не затваряйте телефона преди оператора.

При липса на телефон, предупредете в общината или в кметството на най-близкото населено място и на намиращи се в близост хора.

Уведомете вашите близки, съседи и колеги за опасността.

- КОГАТО СЕ НАМИРАТЕ В ДОМА СИ

Изключете газта и електричеството.

Поставете на възможно най-високото място, всички по-ценни предмети, вещи, хербициди и химикали. Вземете „Чантата за оцеляване“,

Задължително вземате личните си документи, ценни вещи, пари (кредитни, дебитни карти), нотариални актове, застрахователни полици и други документи за собственост;

Напуснете по най-бързия начин дома си.

При невъзможност за напускане на сградата, се преместете на най-горните етажи или покрива. За положението си съобщете на тел. 112 или известете близките си за своето местонахождение. При пристигане на спасителните екипи поддържайте връзка с тях.

При невъзможност за евакуиране на животните, отворете вратите на помещенията, където са затворени.

- КОГАТО СТЕ НАВЪН

Ако се намирате близо до корито на пълноводна река или в дере, незабавно се отдалечете и се придвижете към най-близкото възвишение.

Не заставайте под/над мостове, подлези, надлези и други обекти, от които високата вода може да ви отнесе.

Не правете опити за пресичане пресичайте бързо течащи и залети площи, освен ако сте сигурни, че водата е до коленете ви. Пресичайте само при спокойна вода.

Не пресичайте бързо течащи и залети площи без да сте подsigурени с помощно въже за преминаване и осигурително въже за тялото.

Не пийте вода от наводнени водоизточници.

- КОГАТО СТЕ В АВТОМОБИЛ

При пътуване с МПС е препоръчително да спрете на възможното най-високото и безопасно място и изчакайте спадането на нивото на водата.

Не спирайте на/под мостове и надлези, в подлези и други потенциално опасни от заливане с вода обекти и съоръжения.

Не преминавайте през бързо течащи и залети площи освен ако не сте сигурни, че водата е по-ниска от осите на колата Ви.

- **ЗА ДА ОГРАНИЧИМ РИСКА ОТ НАВОДНЕНИЯ**

В незащитените заливни зони на реките не устройвайте жилищни и селскостопански сгради и други постройки.

Не изхвърляйте строителни и битови отпадъци в коритата на реките, това намалява проводимостта на речното корито.

сила на водата при наводнения.

Не разрушавайте/непробивайте дигите на реките с цел водовземане за напояване или друга дейност.

Ако живеете близо до река и забележите, че коритото и пространствата под мостовете не са почистени от отпадъци, строителни материали, дървета и други, ако има постройки в заливните зони, сигнализирайте в общината, кметството или в областната администрация.

ПРИ УСЛОЖНЕНА ЗИМНА ОБСТАНОВКА

Безопасно поведение при усложнена зимна обстановка

Бързата промяна на метеорологичната обстановка е характерна за зимния сезон. Експертите от ГД „Пожарна безопасност и защита на населението“ припомнят правилата за безопасно поведение при усложнена зимна обстановка.

Преди да тръгнем на път е необходимо да се проверим каква е метеорологичната прогноза. При обявен код за опасни явления е добре да се отложи пътуването, ако не е належащо. Част от пътищата може да бъдат затворени поради снегонавявания. Необходимо е да предвидим топло облекло, подходящи обувки и ръкавици при пътуване с влак. Винаги зареждайте автомобила си с повече гориво отколкото ви е необходимо за пътуването и избирайте да пътувате по първокласните пътища, тъй като те се почистват от снегонавяванията с предимство. Шофирайте бавно и внимателно, когато преминавате край сгради, електропроводи и дървета. Спазвайте указанията на компетентните органи и временната маркировка, поставена от контролните органи и пътните служби.

Ако по време на пътуването се натъкнете на затрупани автомобили, маркирайте мястото и съобщете на органите на КАТ или на пътните служби чрез телефон 112. Завържете дреха с ярък цвят на най-високата част от автомобила в случай на затъване в навявания от сняг. Избягвайте непрекъснатата работа на двигателя на празен ход, поради опасност от отравяне – гасете го периодично.

При образуване на колони от задръствания, спирайте на дистанция, която позволява изтеглянето ви и не използвайте аварийната лента – оставете я свободна за спасителните екипи.

Окажете помощ на изпадналите в беда. Измръзналите части на тялото се разтриват със спирт и леко се масажират. Не разтривайте със сняг - тялото се преохлажда допълнително и кожата може да се нарани. При измръзвания се налага транспортиране на пострадалите до болничното заведение. Не спирайте да почивате на открито, освен в населени места и крайпътни паркинги и мотели. По време на път следете за

обстановката по радиото и ако обстановката се усложни, преустановете пътуването, като спрете в най-близкото населено място.

В населените места се обърнете за помощ към административните власти на съответното кметство, МВР или пътните служби. При бедствено положение следете по радиото указанията на органите за пожарна безопасност и защита на населението.

Когато трябва да се придвижвате пеша, екипирайте се с подходящи обувки, топли дрехи, ръкавици и шапки. Носете зареден мобилен телефон и фенерче. Избягвайте да се движите поединично и стойте по далеч от сгради, стълбове и дървета. Вземете мерки против измръзване на крайниците. Носете лекарствата, които са Ви предписани от лекар и топли напитки.

Обърнете сериозно внимание на подготовката на автомобила за зимния период – зимни гуми, вериги, въже за теглене, лопата, топли ръкавици и др. Не злоупотребявайте със сигналите до тел. 112. Пренасочване на екипи от различни институции (Агенция „Пътна инфраструктура”, МВР, Спешна помощ) при фалшив сигнал, може да коства човешки живот в реална ситуация. Не злоупотребявайте със сигналите за непочистена пътна настилка. Според нормативната уредба се допуска снежно покритие в зависимост от различните нива и степени на поддържане.

ПРИ ПРОМИШЛЕНИ АВАРИИ

АВАРИЯ

"Авария" е внезапна технологична повреда на машини, съоръжения и агрегати, съпроводена със спиране или сериозно нарушаване на технологичния процес, с взривове, пожари, замърсяване на околната среда, разрушения, жертви или заплахи за живота и здравето на населението.

АВАРИИ С ПРОМИШЛЕНИ ОТРОВИ

В промишлеността се използват и съхраняват големи количества химически вещества, които при определени обстоятелства - аварии или природни бедствия, могат да се превърнат в заплаха за здравето и за живота на хората. С цел недопускане на аварии се предприемат строги превантивни мерки, но ако възникнат, ще има незабавна реакция на специализираните органи за овладяване на обстановката и за ликвидиране на последиците. Въпреки това, необходимо е да знаем какви потенциално опасни обекти има в района, в който живеем и какво можем ние самите да направим в случай на тежка авария или на природно бедствие, вследствие на което е възможно да има изтичане на отровни вещества.

НАЙ-ЧЕСТО СРЕЩАНИТЕ ПРОМИШЛЕНИ ОТРОВИ СА АМОНЯК И ХЛОР.

АМОНЯКЪТ е безцветен газ с остра задушлива миризма, два пъти по-лек от въздуха, образува експлозивни смеси. Разтворим във вода. Парите на амоняка образуват бял облак, който се издига на височина до 20-30 м. Вследствие на поетата влага от въздуха облакът отново се спуска близо до земната повърхност. Разпространението на амонячния облак зависи от приземната метеорологична обстановка. Водните завеси по пътя на облака ограничават неговото разпространение. Амонякът засяга горните дихателни пътища, а в по-голяма концентрация - централната нервна система. Причинява задушаване, силни пристъпи на кашлица, болки в очите, зачервяване на кожата с поява на червени петна и мехури, виене на свят, болки в стомаха и повръщане. В случаи на тежки отравяния може да настъпи сърдечна слабост и смърт.

ХЛОРЪТ е силно отровен газ, с характерна остра, задушаваща миризма, има жълто-зелен цвят.

Разтворим във вода. Бързо се изпарява и образува жълтозелен облак, който се движи близо до земната повърхност и се събира в ниските места и тунели. За ограничаване на замърсяването с хлор, мястото на теча се залива с вода, варно мляко, амонячна вода и се създават водни завеси, които намаляват разпространението на изпаренията. Предизвиква силно раздразнение на дихателните пътища, мъчителна кашлица, болки в гърдите, парене и съзене в очите, при съприкосновение предизвиква изгаряния по кожата. При високи концентрации може да причини оток на белите дробове и смърт.

ПРИ ПРОМИШЛЕНА АВАРИЯ И ИЗТИЧАНЕ НА АМОНЯК НА ХЛОР:

- При получаване на сигнал от органите на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” - МВР, запазете самообладание и предайте за опасността на хората, около вас.
- Ако сте въщи, затворете и уплътнете прозорците, вратите и отдушниците, закрепете към тях мокри одеала, завеси и др. При възможност, заемете горните етажи на сградата.
- Пригответе си противогаза, а ако нямате - намокрете марлена превръзка, кърпа или хавлия,
- Ако се намирате на открито, напуснете заразения район, като се движите перпендикулярно на посоката на вятъра.
- Ако сте в превозно средство, затворете прозорците, продължете по най-късия път и излезте извън заразения район.
- Помогнете на пострадалите. Изведете ги на чист въздух. Не правете изкуствено дишане, освободете ги от стягащите дрехи. Препоръчително е на пострадалите да се даде топло мляко и минерална вода.
- При отравяне с амоняк се препоръчва чист въздух, вдишване на водна пара с прибавка на оцет или лимонтузу /в горещата вода се сипва оцет/. При поражение на кожата от амоняк, след измиването ѝ с чиста вода се прави компрес с 2-3% воден разтвор на оцетна, лимонена или винена киселина. Направете промивка на очите с вода, 0,5-1% разтвор на стипца или 2-3% разтвор на оцет .
- На пострадалите от хлор промийте очите, носа и устата с 2% разтвор на сода бикарбонат /1 чаена лъжичка в чаша вода/. Правят се кислородни инхалации. Прилага се вдишване на пари от смес на спирт, етер или амоняк, препоръчва се и вдишване на пулверизиран разтвор на сода бикарбонат. Пострадалите се изпращат в болнично заведение.
- При излизане от заразения район, махнете и проветрете дрехите си, преди да сте свалили индивидуалните средства за защита. Промийте устата и очите си, измийте тялото си с вода и сапун и облечете чисти дрехи.
- При завръщане по домовете и работните места /след отстраняване на аварията/ проветрете помещенията и избършете мебелите, пода и стените с влажна кърпа.
- Обработвайте хранителните продукти чрез обилно измиване и отстраняване на повърхностния слой. Плодовете и зеленчуците от дворовете ползвайте, ако има разрешение на компетентните органи.
- Не извеждайте на паша животните в заразените райони.

ЖИВАК

Живакът е течен метал, изпарява се трудно, но парите му са изключително отровни. Внасянето на живак в жилищата е опасно. С различни метали и сплави - злато, мед, сребро, месинг и бронз, живакът образува амалгама, трайно се задържа върху тяхната повърхност, изпарява се бавно и може да стане причина за сериозни натравяния. При продължително въздействие на парите на живака върху човешкия организъм, се уврежда предимно нервната система, отслабва паметта, появява се обща слабост, раздразнителност, главоболие и нарушен сън. Попадайки в организма чрез храна живакът и неговите съединения, засягат сърцето, червения костен мозък, кръвоносните съдове, черния дроб, далака, храносмилателната дейност, бъбреците и кожата. Ако счупите термометър или поради някаква друга причина разпилеете живак трябва да предприемете следните защитни мерки:

- Разпилян живак се събира с помпичка, лист от медно фолио, четка или прахосмукачка със задържащ филтър, който след това се обезврежда.
- Мястото с разпилян живак се обработва със сяра на прах. Отворете прозорците, за да се прочисти въздуха в помещението.
- Ако живакът е попаднал в тялото през устата, тя трябва да се изплакне добре с вода. При попадане на живак в очите те обилно се плискат с вода в продължение на 15 минути. Трябва незабавно да се потърси лекарска помощ.
- Ако децата са играли с "подвижните топчета", незабавно свалете замърсените дрехи, изкъпете децата обилно с вода и сапун.
- При вдишване на живачни пари пострадалият се извежда на чист въздух, и се оставя в покой.
- При всички случаи на отравяния с живак и живачни съединения потърсете лекар-токсиколог.

ПРИ КАТАСТРОФИ

"Катастрофа" е внезапно събитие, съпроводено с тежки последствия, жертви, наранявания, разрушения и повреди, които причиняват загуби, налагащи незабавна, спасителна и непосредствена възстановителна намеса.

ПРАВИЛА ЗА ДЕЙСТВИЕ ПРИ КАТАСТРОФИ

ПРИ КАТАСТРОФА ПОЗВЪНЕТЕ НА ТЕЛЕФОНА НА ЕДИННАТА СПАСИТЕЛНА СИСТЕМА ЗА СПЕШНИ ПОВИКВАНИЯ - 112

СЪОБЩЕТЕ:

- Кой се обажда (Вашето име);
 - Отчетливо и бавно кажете какъв е проблема: "катастрофа", има ли пострадали или застрашени хора след това посочете адреса (град, квартал, улица, №, близка пряка, място, местност или друго, по което да могат да се ориентират спасителните екипи).
- Ако имате ранени хора посочете броят на пострадалите, по възможност вида на нараняванията им и по възможност потърсете помощ от преминаващи хора, автомобили или близки обекти.

ПЪТНОТРАНСПОРТНИТЕ КАТАСТРОФИ са особена категория кризисни ситуации, които могат да причинят смъртта на много хора. За съжаление те са част от ежедневието ни.

ЗАПОМНЕТЕ: Първите 5-6 минути са от решаващо значение за спасяване живота на пострадалите. Затова при автопроизшествие започнете със спасяването на хората! Известете "Пътна полиция" и "Спешна медицинска помощ" по телефона, спрете преминаващите коли и поискайте помощ. Опитайте се да оцените състоянието на пострадалите и степенувайте по важност действията си.

ПРЕДИ ВСИЧКО УСТАНОВЕТЕ ДАЛИ ИМА:

- наличие на самостоятелно дишане;
- запазена сърдечна дейност;
- нараняване с обилно кръвотечение;
- счупени кости и признаци на други тежки увреждания. Ако обстоятелствата налагат, пренесете на безопасно място пострадалия, поставен върху твърда подложка /дъска/. Не допускате при изнасяне на пострадалия от автомобила да бъде теглен за главата или крайниците, защото е възможно да му бъдат нанесени допълнителни и фатални за живота му травми. Ако поради опасност от пожар или по други

съображения се налага да пренесете пострадалите на по-голямо разстояние, направете го много внимателно, пазете гръбнака и избягвайте резките движения.

ПРИ ЛИПСА НА ДИШАНЕ ОСИГУРЕТЕ СВОБОДЕН ДИХАТЕЛЕН ПЪТ ЧРЕЗ:

Извиване на главата максимално назад /внимание за счупени шийни прешлени/.

Отваряне на устата чрез повдигане и изтласкване на долната челюст напред с пръстите на двете ръце, а с палците упражнете натиск върху брадата на пострадалия.

Огледайте устната кухина и при наличие на чужди тела или счупени зъби /протези и др./ и я почистете с пръст, увит с марля или с чиста кърпа. Ако дишането не се възстанови, започнете незабавно изкуствено дишане по метода "уста в уста" или с апарат за изкуствено дишане с честота 16 - 18 пъти в минута.

ПРИ ЛИПСА НА СЪРДЕЧНА ДЕЙНОСТ:

Установете наличие или липса на пулс чрез притискане на "сънната" артерия по предно-страничната част на шията. При липса на пулсации, започнете незабавно външно притискане на сърцето, с честота 60-80 притискания в минута. Поставете дланта на едната си ръка върху долната трета на гръдната кост с пръсти, успоредни на ребрата на пострадалия и притискайте. Дланта на другата ръка поставете върху първата трета на гръдната кост за усиление на натиска. Притискането се извършва с изправени в лактите ръце. При всеки натиск гръдният кош на пострадалия трябва да хлътва 3-5 см.

ПРИ ЛИПСА НА ДИШАНЕ И НА СЪРДЕЧНА ДЕЙНОСТ:

Когато спасителите са двама, единият коленичи отстрани до главата на пострадалия и извършва изкуствено дишане по метода "уста в уста" или с апарат за изкуствено дишане с честота 16-18 пъти в минута /на 5 притискания на сърцето - 1 вдъхване/, а вторият спасител извършва външно притискане на сърцето, като на всеки пет притискания спира, за да се извърши вдъхване на въздух. Когато спасителят е сам, извършва същите действия в следната последователност - на всеки 15 притискания на гръдната кост се правят по 2 последователни вдъхвания.

ПРИ КРЪВОТЕЧЕНИЕ

При нараняване, съпроводено с обилно кръвотечение, незабавно трябва да се направи кръвоспиране:

Притискаме с пръстите на ръката наранения кръвоносен съд към подлежащата кост;

Пристягаме крайника /над раната/ с гумена тръба /Есмарх/, турникет или триъгълна кърпа. На превръзката поставете лист с точният час на манипулацията!

Компресивна стерилна превръзка - с бинт или стерилен превръзочен пакет се прави стегнатата превръзка на раната.

При нараняване и изгаряне се правят сухи стерилни превръзки на раната с помощта на бинт или триъгълни кърпи. При навяхване, изкълчване, счупване не се допускат опити за наместване на увредения крайник.

При увреждане на костно-ставния апарат крайникът се обездвижва с надувни /телени/ шини или с подръчни средства - дъски, чадъри и др. Основно изискване е да се обездвижат най-малко две съседни на увреждането стави. Във всички случаи, когато пострадалият е в състояние на безсъзнание, но има запазени дишане и сърдечна дейност, е необходимо да се постави в странично стабилно положение.

Първоначални действия при ПТП, ако бъдете блокирани в автомобила си и/или сте пострадал:

-По възможност се евакуирайте от превозното средство.

-Ако има други пътуващи с Вас им помогнете да се евакуират, при невъзможност за това (ако те са затиснати от конструкцията на автомобила), не предприемайте рисковани мерки по тяхното освобождаване.

- Изчакайте помощта на компетентните органи.
- Обезопасете мястото на катастрофата със светлоотразителен триъгълник – 30 м за градски условия и 100 м за извънградски условия.
- Откачете клемите на акумулатора.
- Не пушете и избягвайте всякакви източници на възпламеняване (запалки, кибрит и др.), защото може да има неконтролируемо изтичане на гориво.
- Ако сте затиснати от конструкцията на автомобила не се движете.
- За погасяване на възникнал пожар използвайте пожарогасителя в автомобила.
- Ако злополуката е с транспортно средство превозващо опасен товар, избягвайте допира с товара и по възможност се отдалечете на безопасно разстояние.

ПРИ ДРУГИ БЕДСТВИЯ

Действия при бедствия.

НАУЧЕТЕ ОСНОВНИТЕ ПРАВИЛА ЗА ДЕЙСТВИЕ ПРИ СВЛАЧИЩА; ГРЪМОТЕВИЧНИ БУРИ; СМЕРЧ И СИЛНИ ВЕТРОВЕ; СНЕЖНИ ВИЕЛИЦИ, ЗАЛЕДЯВАНИЯ И ЛАВИНИ; АВАРИИ С ПРОМИШЛЕНИ ОТРОВИ; ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ХИМИЧЕСКИ ОТРОВНИ ВЕЩЕСТВА

БЕДСТВИЕ

"Бедствие" е всяко природно явление като земетресение, наводнение, свличане на земни пластове, бури, снежни виелици, лавини, специфични пожари, продължителни суши и епидемии. Характер на бедствие имат радиационното, химическото и бактериологичното заразяване, когато са причинени жертви и тежки материални щети на собствеността или са застрашени здравето и живота на населението.

ПРИ БЕДСТВИЕ ПОЗВЪНЕТЕ НА ТЕЛЕФОНА НА ЕДИННАТА СПАСИТЕЛНА СИСТЕМА ЗА СПЕШНИ ПОВИКВАНИЯ - 112

СЪОБЩЕТЕ:

- Кой се обажда (Вашето име);
 - Отчетливо и бавно кажете какъв е проблема: "катастрофа", "бедствие" има ли пострадали или застрашени хора след това посочете адреса (град, квартал, улица, №, близка пряка, място, местност или друго, по което да могат да се ориентират спасителните екипи).
- Ако имате ранени хора посочете броят на пострадалите, по възможност вида на нараняванията и по възможност потърсете помощ от преминаващи хора, автомобили или близки обекти.

СВЛАЧИЩА

СВЛАЧИЩЕТО е природно явление, при което се нарушава устойчивостта на огромни количества земни маси и се създават предпоставки за предвижването им. Свлячищните процеси нямат внезапен характер и са достъпни за интервенция. Във времето те имат периоди на затихване и усилване. След активизирането на земните маси може да се стигне до възникване на бедствена ситуация. На територията на нашата страна свлячищата са около 1000 и са засегнали над 200 000 декара. Причините за тяхното възникване са свързани със силно пресечения релеф и други специфични геоложки дадености в определени райони. От първостепенно значение за предотвратяване на тежки материални загуби от активизирането на свлячищата са превантивните мерки, които специализираните структури предприемат. Но всеки от нас е необходимо да знае как да предпази себе си и имуществото си.

ЗАПОМНЕТЕ!

Свлачищата са опасни. Ако е констатирано активизиране на земните маси, не оставайте и не преминавайте през свлачищни райони. Спазвайте предписанията на специализираните органи.

КАКВО ТРЯБВА ЗА ЗНАЕМ, АКО ЖИВЕЕМ В РАЙОН НА СВЛАЧИЩА?

ПРЕВАНТИВНИ МЕРКИ, ВЪЗПРЕПЯТСТВАЩИ АКТИВИЗИРАНЕТО НА СВЛАЧИЩА:

- Необходимо е да познавате геоложките особености и нивото на подпочвените води на терена, в който възнамерявате да строите. Строителство трябва да се извършва само по законов ред при спазване на всички норми за изпълнение на строително монтажните работи /СМР/. - Не трябва да се допуска висока плътност на застрояване без изградена инфраструктура - водопровод, канализационна система, дренажна система.
- Осигурете надеждно отвеждане на дъждовните повърхностни води чрез откосиране, канавки, водостоци.

АВАРИЙНИ МЕРКИ ПРИ АКТИВИЗИРАНЕ НА СВЛАЧИЩА:

Аварийните мерки са неотложни и се провеждат във възможно най-кратки срокове след възникването на опасността. Предприемат се от специализираните органи, но всеки от нас трябва да ги спазва:

- Опасните участъци се означават и сигнализират. Преустановява се движението на моторни превозни средства в близост до активизираните свлачища. Осигурява се надеждна охрана .
- Необходимо е да се изключи електрозахранването и водоснабдителната мрежа в района.
- Спешно се отстранява причинителя за възникването на свлачищния процес.
- Изготвя се оценка за състоянието на сградния фонд и инженерната инфраструктура в района по отношение застрашен живот на обитателите и при необходимост се организира извеждането на населението от застрашената територия.
- Организира се непрекъснато наблюдение на активирания свлачищен район.

СПЕЦИАЛИЗИРАНИТЕ СЛУЖБИ ИЗГОТВЯТ ПРЕДПИСАНИЯ , ОРГАНИЗИРАТ И КООРДИНИРАТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО ИМ:

- Отвеждане на повърхностни и други скатни води от тялото на свлачищния масив;
- Изпълнение на вертикална планировка, оформяне на скатове, откоси и др.
- Изпълнение на някои видове неотложни укрепителни работи -изграждане на подпорни стени, заскаляване на участъци
- Организиране изместването на силови и съобщителни кабели в района.
- Организиране изнасянето на имуществени ценности от района и забраната за пребиваване на хора в него.
- Изграждане на дренажни системи с цел понижаване нивото на подпочвените води
- Когато процесите имат срутищен характер се предизвиква частично срутване - контролирано по време, обем и местоположение, с цел предотвратяване на внезапното им активизиране и на нещастните случаи.

ГРЪМОТЕВИЧНИ БУРИ

Всяка година в края на лятото се разразяват гръмотевични бури с мълнии и градушки, които причиняват значителни материални щети, а понякога и човешки жертви. Въпреки, че в днешно време има начини за защита от това природно явление, за хората, които работят на открито има риск.

КАКВО ДА ПРАВИМ, КОГАТО НИ НАСТИГНЕ БУРЯ?

- Ако се намирате сред природата по време на гръмотевична буря, поставете се да застанете далеч от високи дървета и самотно стърчащи канари. При наличие на сух предмет, седнете върху него.
- Ако сте на открито, не лягайте и не докосвайте земята с ръце. Клекнете, като плътно прилепите нозе. Наведете главата си надолу и притиснете колена до гърдите си. Със скръстени ръце обхванете глезените на краката. Дръжте се на разстояние от съседа си.
- Ако сте на колело, слезте от него. Не се хващайте и не дръжте метални предмети, те привличат

гръмотевиците. Отдалечете се от електропроводите за високо напрежение. Стойте настрани от метални конструкции, огради, парапети и други метални заграждения.

- Подходящи места за подслоняване са дълбоките пещери. Застанете най-малко на 3 метра навътре от входа и се старайте да има поне метър свободно пространство от двете ви страни. Не се подслонявайте близо или под надвиснали скални маси.

- Ако бурята ви изненада в река, езеро или басейн незабавно излезте от водата и се отдалечете. В случай че сте с лодка или сърф в морето бързо тръгнете към брега.

- Когато се намирате в къща или на работното място, трябва да изключите от мрежата телевизора, кабела от външната антена, компютъра, видеокасетофона и останалите електрически уреди. Затворете вратите и прозорците. Стойте далеч от чешми, балконски врати, прозорци.

- По време на пътуване с кола приберете антената на колата. Ако падне гръм по време на движение, проверете гумите на колата, ако са обгорели, могат да се спукат.

- Незабавно легнете на земята, ако почувствате изтръпване на части от тялото в резултат на ел. напрежение.

- За защита от пряко попадане на мълнии се изграждат мълниеприемници и мълниеотводи. Мълниезащитната инсталация на всяка сграда трябва да бъде периодично проверявана.

- При градушка потърсете незабавно подслон, големите ледени късове могат да ви причинят травми и наранявания.

СМЕРЧ И СИЛНИ ВЕТРОВЕ

СМЕРЧЪТ е не толкова често, но е познато природно явление за някои райони на страната. Това е атмосферен вихър, който се движи с огромна скорост. Възниква в буреносни облаци, близо до земната повърхност, долната му част наподобява обърната фуния. Води до разрушения, възможни са човешки жертви. Силните ветрове са често явление за територията на страната, в някои случаи при особено голяма скорост на въздушните маси, представлява опасност за хората и може да нанесе материални щети.

НЕОБХОДИМО Е ДА ПРЕДПРИЕМЕМ СЛЕДНИТЕ МЕРКИ

- Спазване на строителните норми за постигане по-голяма устойчивост на сградите.

- При възникване на смерч или необичайно силен вятър следете метеорологичните бюлетени, предавани по радиото и телевизията. Както при всяко природно бедствие, ако сте въщи, изключете тока, водата и газа.

- Не оставайте на открито. Има опасност от падащи отломки от сградите и други предмети. Влезте въщи и затворете плътно вратите и прозорците. Смерчът засяга най-често покривните конструкции и горните етажи. Преценете и ако е необходимо използвайте за убежище мазето на сградата.

- Ако сте далеч от дома си, влезте в обществена сграда, подлез, потърсете сигурен подслон.

- Ако Ви завари на път, спрете автомобила на открито място, далеч от електропроводи, дървета и от надвиснали скални маси. Потърсете подслон.

- Ако сте на полето или в планината заемете ниски места и оврази до отминаване на опасността.

СНЕЖНИ ВИЕЛИЦИ, ЗАЛЕДЯВАНИЯ И ЛАВИНИ

I. СНЕЖНИ ВИЕЛИЦИ

СНЕЖНИТЕ ВИЕЛИЦИ и ЗАЛЕДЯВАНИЯТА са често явление за нашата страна. Характерни са за декември и януари, но могат да се проявят и през останалите зимни месеци. Снежните бури и залеждания довеждат до разрушаване на въздушните комуникации, блокиране на пътищата и е възможно да поставят в рискована ситуация живота на много хора.

ТРЯБВА ДА СЕ ИМАТ ПРЕДВИД СЛЕДНИТЕ МЕРКИ ЗА ЗАЩИТА:

- Необходимо е да се следи метеорологичния бюлетин, предаван по радиото и телевизията и ако не е крайно наложително, отложете пътуването, част от пътищата ще се окажат затворени поради навявания.
- Ако непременно трябва да тръгнете, за предпочитане е да пътувате с влак. Облечете топли дрехи и подходящи обувки и сложете вода и няколко сандвича в чантата си.
- Ако все пак решите да тръгнете с автомобил, проверете дали имате достатъчно гориво, въже, лопатка, фенерче и брадвичка. Гумите трябва да не са много напогани, поставете вериги.
- Изберете първокласните пътища, макар и да пътувате повече километри, те се разчистват от навяванията с предимство. Карайте бавно и внимавайте, когато минавате покрай сгради, електропроводи и дървета.
- Спазвайте временната маркировка, поставена от контролните органи и пътните служби.
- Ако по пътя се натъкнете на затрупани автомобили, маркирайте мястото и съобщете на органите на "Пътна полиция", Пътните служби или на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” – МВР.
- В случай че сте затънали в навявания от сняг, избягвайте работата на двигателя на празен ход поради опасност от отравяне, гасете го периодически. Завържете дреха с ярък цвят на антената, за да бъдете забелязани.
- Окажете помощ на изпадналите в беда. Измръзналите части на тялото се разтриват със спирт и леко се масажират. Не разтривайте със сняг -тялото допълнително се охлажда и може да се нарани кожата. При измръзване от I, II, III и IV степен се налага транспортиране на пострадалите до болнично заведение.
- Не спирайте да почивате на открито, освен в населени места и крайпътни мотели. Ако обстановката се усложнява, преустановете пътуването като спрете в най-близкото населено място.
- Когато трябва да се отиде от едно на друго място пеша, екипирайте се с подходящи обувки и топли дрехи. Избягвайте да се движите поединично, движете се далеч от сгради, електропроводи, стълбове и дървета, вземете мерки против измръзване на крайниците.
- Носете лекарства и термос с чай или други топли и подсладени напитки.
- В населените места се обърнете към административните власти, специализираните органи на МВР или пътните служби. Следете по радиото указанията на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението”.

II. ЛАВИНИ

ЛАВИНИТЕ са най-сериозните опасности във високопланинските райони. Те възникват най-често по склоновете със специфичен наклон и неравна повърхност. Напомнят на гигантски водопад, а скоростта на снежните маси може да надхвърли 300 км. в час. Лавинната снежна вълна е в състояние да помете всичко по пътя си.

В ПЛАНИНАТА Е ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ДА СЕ СПАЗВАТ НЯКОИ ОСНОВНИ ИЗИСКВАНИЯ:

- Преди тръгване на излет в планината трябва да се събере информация за състоянието на снежната покривка и особено за вятъра. Запознаването с метеорологичната обстановка и с прогнозите е задължително условие. Ако има вероятност за лавинна опасност, отложете излета.
- При мъгла има по-голяма вероятност за попадане в лавина, дори на места, където при ясно време това може да се избегне.
- Тръгнете на поход с опитен водач-планинар. Водачът на групата трябва да съобщи точния маршрут на близки, хижари и на Планинската спасителна служба.
- Излизането в планината сам е равно на самоубийство. Дори най-малкото нещастие може да причини смърт. Не проявявайте излишна смелост. Поведението на групата трябва да е подчинено на правилата за сигурност.
- Спазвайте указанията на водача на групата и наложената от него дисциплина. Той преценява условията и взема решения, които са задължителни за всички.
- Ако има съмнение, че сте попаднали в лавинообразен район, променете маршрута или своевременно се

върнете на изходния пункт.

- Всеки член на групата подбира дрехи, обувки, лавинен шнур, ски и щеки, които могат да се използват при възникване на лавина.

- Задължително е да се носят допълнително дрехи, които могат да помогнат при евентуално измокряне или преохлаждане на тялото.

ПРИ РАДИАЦИОННА АВАРИЯ

ПОВЕДЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО ИЗВЪН 30-КИЛОМЕТРОВАТА ЗОНА НА АЕЦ "КОЗЛОДУЙ", КАКТО И НА НАСЕЛЕНИЕТО В ЗОНАТА, В СЛУЧАЙ, ЧЕ НЕ Е НАЛОЖИТЕЛНО ИЗВЪРШВАНЕТО НА ЕВАКУАЦИЯ

СПАЗВАЙТЕ ЛИЧНА ХИГИЕНА

Измивайте ръцете си старателно, особено преди хранене, къпете се всекидневно. Дишайте през носа, а при излизане – през маска или навлажнена кърпа. При влизане в жилището трябва да събуете обувките и да свалите връхните дрехи. Съхранявайте ги отделно.

НЕ ДОПУСКАЙТЕ ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ВАШЕТО ЖИЛИЩЕ

Деца трябва да останат въщи до изясняване на обстановката. Затворете прозорците и ги уплътнете добре. Проветрявайте само при тихо време и то чрез прозорец, на който сте поставили 3-4 пласта тензук или друго парче плат. Не метете и не тупайте, почиствайте ежедневно с влажна кърпа. При ползване на прахосмукачка изходящата струя трябва да се филтрира допълнително през мокра кърпа. Изпирайте често дрехите и спалното бельо, не сушете на открито. Хранителните продукти съхранявайте в плътно затворени съдове, следвайте указанията за кулинарната им обработка.

КОГАТО СТЕ НА ОТКРИТО

Не предприемайте излети и разходки сред природата. Ограничете пътуванията, особено по черни и прашни пътища. Необходимо е често да се мият улиците и тротоарите. Не метете двора, оросявайте със струя вода тревните площи и обливайте пътеките около къщата си. Не сядайте на тревата и другите зелени площи. Не се къпете в открити водоеми.

ОБРАБОТКА НА ХРАНИТЕЛНИ ПРОДУКТИ И ВОДА

Не консумирайте хранителни продукти, за които е обявена временна забрана. За предпочитане е да използвате наличните консервирани и други трайни хранителни продукти. Ако се налага пренасяне на храни, поставете ги в найлонови торби.

Запазването на хранителните продукти трябва да става в мазета, затворени килери и ниши или в

херметически затварящи се съдове. Обработвайте и пригответе храните в затворени помещения. Изключете от менюто си листните зеленчуци и млякото. Сравнително по-безопасни са оранжерийните плодове и зеленчуци, морковите, картофите, птичето и свинското месо, както и океанската риба. Използвайте сухо мляко за ежедневното меню на децата. Замърсените хранителни продукти, които не подлежат на термична обработка, консумирайте само след обилно измиване с вода и допълнително изкисване за 24 часа. При готвенето обезкостете и нарежете месото на парчета до 70 g, накиснете го за 24 часа във вода (1:4) и изхвърлете водата. Сварете месото и изхвърлете първия бульон.

Вода за питейни и домакински нужди се взема само от закрити, контролирани и разрешени за ползване водоизточници. Препоръчително е децата да пият предимно минерална вода с ниско съдържание на радон.

МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ЖИВОТНИТЕ И СЕЛСКОСТОПАНСКАТА ПРОДУКЦИЯ

През първия период на високо замърсяване животните да не се извеждат от оборите. Да се преустанови пашата, а храненето да става с навлажнени концентрирани или с груби фуражи. Боксовете и другите закрити помещения да се измиват ежедневно с вода. Останалите на открито сено и други фуражи да се ползват след отстраняване на горния слой (10-15 см). Добитите през периода фуражи да се складира за около 2 месеца. Реколтата да се събира във възможните най-късни агротехнически срокове. За намаляване на степента на замърсеност на растителните суровини спазвайте конкретните указания на компетентните органи за обработването на продуктите и сроковете за използването им.

"АЕЦ КОЗЛОДУЙ" ВАР

**МЕРКИ ЗА ЗАЩИТА
И ПРАВИЛА ЗА ПОВЕДЕНИЕ
НА НАСЕЛЕНИЕТО ПРИ
ПОВИШЕНА РАДИОАКТИВНОСТ**

Аварийното планиране означава да бъдем подготвени. Да знаем, че при радиационна обстановка хората може да получат облъчване от радиоактивното замърсяване: външно – при престояване в замърсен район, и вътрешно – чрез вдишване на радиоактивен въздух, както и чрез приемане на хранителни продукти и вода. Аварийното планиране не означава реална опасност, а готовност на държавните институции и на кризисните екипи за осъществяването на организационни, инженерно-технически, радиационно-хигиенни и лечебно-профилактични мерки. При повишена радиоактивност съществува опасност за хората, но защитата от радиоактивно облъчване е възможна. Специализираните държавни органи предвиждат мерки за ограничаване на вредните последици за населението, но за да изпълняват по-точно указанията при всяка конкретна ситуация, е добре да имате предварителни познания.

Поведение на населението в

30-километровата зона на АЕЦ “Козлодуй” в първите часове след възникване на радиационна авария

При възникване на радиационна авария с опасност за населението ще бъдете уведомени своевременно. Сигналът се подава чрез локалната сиренна система на АЕЦ “Козлодуй”, сиренната система в 30-километровата зона, Българското национално радио, Българската национална телевизия, местни радиотранслационни възли и други средства.

При получаване на сигнал за радиационна авария

- Спазвайте конкретните указания на органите на Министерството на вътрешните работи – Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” и полицията.
- Спазвайте препоръките на Министерството на здравеопазването. Ако има решение за йодна профилактика, вземайте йодни таблетки по дадената ви схема.
- Имайте готовност да бъдете евакуирани и за целта следете за подаване на съответния сигнал. Поставете в полиетиленови пликове документи за самоличност, пари, лекарства, носими ценности, комплект връхни дрехи, храна за две-три денонощия, питейна вода.
- Ако имате в дома си помещение, подходящо за укритие, веднага го заемете, а при липса на укритие вземете мерки за уплътняване на вратите и на прозорците.
- Консумирайте само трайни и консервирани продукти.
- Ограничете излизането от дома си, а ако това е наложително, използвайте противогаз с филтър за радиоактивен йод, противопрахови маски, марлени превръзки. След пребиваване на открито свалете обувките и връхните дрехи и ги приберете отделно.
- Спазвайте правилата за лична хигиена.
- Следете информацията за обстановката по радиото и телевизията.

При получаване на сигнал за евакуация

- И зключете електрическата, газовата и водопроводната мрежа и загасете печките. Затворете вратите и прозорците и спуснете пердетата. Вземете със себе си найнеобходимото.
- Евакуация с личен транспорт до пункта за специална обработка ще се разрешава само ако предварително ви е даден специален евакуационен пропуск.

Не вземайте домашни животни, затворете добитъка и оставете в помещенията вода и храна за два-три дни. Ако е необходимо, животните ще